

Motion till riksdagen 2005/06:N2

av **Per Bill m.fl. (m)**
med anledning av skr. 2005/06:9

Ökad välfärd och global utveckling – svensk handelspolitik i WTO:s Doharunda

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om prioriteringar inför WTO-förhandlingarna.

Fri handel skapar välstånd, frihet och utveckling

Länder i samarbete och i fri handel med varandra utgör en god garant för ökat samförstånd, ökad säkerhet och ett högre eget välstånd. Frihandeln bidrar även till att öppna slutna diktaturer och samhällen mot omvärlden och ger näring till ökad respekt och tillämpning av de mänskliga fri- och rättigheterna samt rättsstatliga principer.

För utvecklingsländerna är den fria handeln dubbelt viktig, dels genom att den ger tillträde till EU:s och andra i-länders marknader, dels för att den möjliggör handel och ekonomiskt samarbete mellan u-länder. Handeln är av dominerande betydelse då den medför exportinkomster samtidigt som utlandsinvesteringar spelar en viktig roll för kunskapsöverföring.

Det är således viktigt att EU och övriga i-länder undanröjer sina handels hinder mot omvärlden. Sverige skall genom EU driva frågan om en avveckling av tullar och handelshinder såväl inom ramen för den pågående Doharundan i World Trade Organization (WTO) som i det arbete som kommer att följa efter WTO-ministermötet i Hongkong. Fri handel med jordbruksprodukter bör prioriteras liksom en liberalisering av tjänstemarknaderna och de finansiella marknaderna. Fortsatta handelsliberaliseringar på jordbruksområdet och en genomgripande reformering av EU:s jordbrukspolitik är viktiga delar i en friare världshandel och ett ökat välstånd. Dumpning av subventionerade produkter skall inte tillåtas motverka fattiga länders utveckling av egna mark-

Fel! Okänt namn på

nader. Därmed skulle en långsiktig grund för sunda handelsförhållanden och en snabb och långsiktig välståndsökning kunna läggas.

EU bör ta initiativ i WTO genom att för egen del avskaffa de låga tullsatserna, stegvis sänka de högre tullsatserna, direkt avskaffa exportsubventionerna samt stegvis minska jordbrukssubventionerna från 2007.

I huvudsak delar vi alltså den inställning som regeringen redogör för i skrivelsen. Det är en styrka för Sverige att det råder bred enighet och uppslutning om den fria handelns betydelse och om de principer som världshandeln bör vila på. Denna enighet sluter an till Sveriges tradition som frihandelsnation. Utan handel med andra nationer hade vi inte kunnat bygga vårt välstånd. Det är därför naturligt att vi ser frihandel som vägen till utveckling för världens fattiga länder.

Kritik mot regeringens redogörelse

På några punkter finns det dock skäl att rikta kritik mot den redogörelse regeringen ger i skrivelsen. En grundläggande brist är att regeringen i huvudsak tycks se frihandel ur ett producentperspektiv. Målet är att säkra tillgång till utländska marknader för svenska företag. Gott så, men en minst lika viktig vinst av frihandel är att svenska konsumenter kan få tillgång till bättre och billigare varor och tjänster, och ett större utbud, tack vare att utländska företag får ökat tillträde till den svenska marknaden. Alltför ofta framställs handelspolitik som ett förhandlingsspel där målet är att tillförsäkra det egna landets företag så gott tillträde som möjligt till andra länders marknader, samtidigt som man skall ge utländska företag så begränsat tillträde som möjligt till den egna inhemska marknaden. Att sänka inträdeshinder till den egna marknaden ses som en eftergift, och den enes vinst blir den andres förlust.

I själva verket är ökad frihandel något som i grunden bara har vinnare. Ökad specialisering mellan länder gör, på samma vis som ökad specialisering inom länder, att priserna kan bli lägre, lönerna högre och att nyttan från tekniska framsteg snabbare kan spridas.

Skrivelsen är också otydlig på några punkter när det kommer till hur regeringen har ställt sig i konkreta frågor. Det ligger i sakens natur att förhandlingspositioner inte kan tydliggöras alltför mycket innan förhandlingar och ett konkret handlingsresultat finns att ta ställning till, men regeringen borde vara mycket mer tydlig beträffande vilka positioner man hittills tagit i EU:s ministerråd och hur man tänker agera framöver samt vilka strategiska prioriteringar som görs. Det riskerar inte att äventyra kommissionens förhandlingsposition. Regeringen skriver t ex att man vill att reglerna för skyddsåtgärder skall stramas upp. Detta är en ståndpunkt som i princip delas av alla länder. Skiljelinjerna består i stället i hur detta skall ske. Regeringen ger ingen indikation om sin egen linje. Avseende liberaliseringen av tjänstehandeln framgår att regeringen gör vissa prioriteringar, men det framgår inte hur man ämnar främja dessa syften.

Fel! Okänt namn på

Skrivelsen är vidare inte bara en positionering för Sveriges önskemål och prioriteringar i Doharundan eller inför WTO:s ministerkonferens i december i Hongkong. Skrivelsen skisserar på en mycket större strategi som involverar både synen på handelspolitiken utanför WTO, synen på WTO:s framtid efter Doharundans slut och synen på samarbete i andra organisationer, såsom FN. Vi menar att denna strategi har brister. Det är lätt att få intrycket att regeringens huvudmål är att framtidens WTO skall inkorporera arbetsrättsfrågor, miljö och jämställdhet. Detta är förvisso viktiga frågor, men dels är det märkligt att regeringen inte har fler önskemål och visioner för hur det internationella arbetet för ökad frihandel bör utvecklas, dels är det inte självklart att dessa frågor hanteras bäst inom ramen för WTO. Regeringen har inget att säga om vad "nästa generations" marknadsöppningar skall vara. Den för ingen diskussion om andra mer pressande frågor för WTO:s utveckling: utvecklingsländernas roll, SDT-frågan ("special and differential treatment", dvs. särskilda rättigheter för u-länder, respektive skyldigheter för i-länder), och de problem som följer av att WTO med det stora antalet medlemsländer har svårt att fungera effektivt som arena för nya handelsliberaliseringar under single-undertaking-villkor.

När det gäller principen om grundläggande arbetsvillkor skiljer vi oss på inget vis från regeringen när det gäller sakfrågan – det är av stor vikt att Sverige bedriver ett arbete för att förbättra arbetsvillkoren i u-länderna. Vår utgångspunkt är dock, tydligen till skillnad från regeringens, att detta arbete måste bedrivas med stor lyhördhet för utvecklingsländernas synpunkter. Regeringen skriver att förslaget att få till stånd ett närmare samarbete mellan ILO och WTO "mötte motstånd från i första hand utvecklingsländerna som befarade förtäckt protektionism". Uppenbarligen drar man dock inga slutsatser av detta, utan vill även fortsättningsvis söka tvinga in dessa frågor i WTO-förhandlingarna mot u-ländernas vilja. Vår bedömning är också att farhågan för förtäckt protektionism är välgrundad. Vi misstänker inte den svenska regeringen för att ha några sådana dolda motiv, men det finns all anledning att vara orolig för att såväl vissa av våra EU-partner som t.ex. USA kan tänkas utnyttja denna typ av frågor för att skydda sin inhemska industri. Det finns också en betydande risk att de redan besvärliga förhandlingarna kompliceras ytterligare om fler frågor förs in i förhandlingarna – frågor som i direkt mening inte berör frihandel.

Vi anser också att EU-samarbetet är märkligt frånvarande i analysen. Ingen diskussion förs om hur EU kan användas som brygga eller hävstång för reella framgångar i WTO eller vilka reformer som behövs i EU för att framgångar skall kunna nås. Jordbruket och tjänstehandeln är bra illustrationer av detta. I skrivelsen hävdar regeringen att Sverige drivit på för reformer av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det är sant, men samtidigt inte hela sanningen. Regeringen har drivit på för reformer men samtidigt önskat undanta vissa områden som är känsliga i Sverige. Sverige är för tjänstehandelsliberaliseringar på områden som är viktiga för Sverige men emot en del andra reformer på området. Sverige driver heller inte på för att EU skall vara mer kreativt och beslutsamt i preferenshandelsavtal. Sannolikt behöver reella WTO-reformer föregripas av mindre avtal med andra länder först. Den strategin är

Fel! Okänt namn på

viktig för att prova metoder och förhandlingslösningar för senare multilaterala förhandlingar, t ex inom tjänstehandeln, men också för att lösa upp en del särintressekoalitioner. Varken EU:s inre marknad eller EU-avtal med andra länder eller regioner har utvecklats särskilt det senaste decenniet. Det är inte bara problematiskt för att företag i EU därmed inte får samma fördelar som företag från andra länder och världsdelar som varit aktiva på området, t ex USA, Australien, Japan, Asien, men också för att EU inte tar det ledarskap i handelspolitiken som behövs. I regeringens skrivelse finns en viss lutning åt att EU bör vara mer aktivt, men det sägs ingenting om hur.

En offensivare frihandelspolitik

Regeringen föreslår några konkreta och bra reformer, främst i fråga om handel med industrivaror. På andra områden är den däremot märkligt defensiv. Det gäller t ex på jordbruksområdet. Regeringen skriver att man prioriterar att förbättra utvecklingsländernas tillträde till industrilandsmarknader och att svensk livsmedellexport skall få bättre förutsättningar. Återigen sägs mycket lite om hur detta ska ske. Som framförts ovan anser vi att EU bör gå före i WTO-förhandlingarna och avskaffa de låga tullsatserna, stegvis sänka de högre tullsatserna, direkt avskaffa exportsubventionerna samt stegvis minska jordbrukssubventionerna från 2007.

Vi har också en annan syn än regeringen avseende förhandlingarna inom Gats (General Agreement on Trade in Services). Regeringen betonar här särskilt att Sverige inte har, och inte avser att göra, åtaganden inom flera tjänstesektorer, däribland hälso- och sjukvård och utbildningstjänster. Det ter sig märkligt att inte sträva efter ökad frihandel på dessa områden, där Sverige har många företag som redan är internationellt verksamma, eller som skulle kunna expandera till andra länder. Sjukvårdsföretaget Catio har t ex verksamhet i åtta länder. Vårdföretaget Carema har verksamhet i Sverige, Norge och Finland, och Attendo Care finns i Danmark, Norge och Sverige. Inom skolområdet har Sverige, tack vare friskolereformen, fått ett antal framgångsrika och nyskapande företag som driver skolor. Det finns inget skäl att tro att dessa företag inte skulle kunna bli framgångsrika även utomlands. Sverige bör mot denna bakgrund, tvärt emot regeringens intention, prioritera ökad frihandel på dessa områden. Detta står på inget sätt i motsättning till att vi, liksom regeringen, även i fortsättningen vill att sjukvård och skola skall vara skattefinansierade verksamheter. Det finns också skäl att påpeka att frihandel på detta område inte kräver att ett land mot sin vilja skall tillåta privata entreprenörer inom olika sektorer, utan endast att diskriminerande regler inte tillåts om så sker.

Regeringen intar generellt en defensiv attityd i frågan om tjänstehandel. Vi anser att regeringen har en olycklig lösning till att förhandlingarna skall ske sektorsvis. I stället bör förhandlingarna först inriktas mot att låsa in redan gjorda liberaliseringar och den handelsfrihet som redan finns. Vidare bör förhandlingarna inom det s.k. Mode 3 – cross-border supply inom Gats utgå

Fel! Okänt namn på

ifrån principen om icke-diskriminering. Därefter kan man fortsätta sektorsvis med ytterligare liberaliseringar. Vår inställning är också att alla områden där olika länders regeringar inte vill ha ytterligare liberaliseringar utöver icke-diskriminering bör läggas i en s.k. negative list. Detta skulle tjäna dels till att klargöra vilka områden som inte är uppe för diskussion, dels till att generera länder med långa negativa listor. Slutligen skulle det klargöra att alla nya tjänster som kan dyka upp framöver skall omfattas av en öppenhetsprincip om inget annat överenskommits i senare förhandlingar.

Slutligen anser vi att regeringen visserligen har goda intentioner när det gäller att minska bruket av antidumpningsåtgärder, men man pekar inte på åtgärder för att uppnå detta syfte. Vi anser att två saker är av central betydelse. För det första skall antidumpningsåtgärder bara få användas där de existerar ren dumpning enligt uppställda regler. Det räcker med andra ord inte att det finns prislikheter mellan hemlandet och exportlandet. Verkligen dumpning är s.k. state-trading dumping när ett exportland gagnas av hemlandsstaten när det gäller priser på exportmarknaden. I WTO bör det nu tydliggöras att antidumpningsåtgärder enbart är motiverade i sådana fall och att det skall finnas såväl process- som innehållsregler för att använda sig av antidumpningsvapnet. I dag används olika metoder för att försöka uppskatta om och i vilken mån dumpning skett. Målet för förhandlingarna är att alla länder använder sig av samma metod.

För det andra, anser vi, mot bakgrund av att EU är en av de ansvariga för den nuvarande explosionen av antidumpningsåtgärder, att EU också bör leda vägen tillbaka. Det bör ske genom att EU redan nu tydliggör sina egna regler för när och hur en antidumpingåtgärd kan genomföras.

Stockholm den 17 oktober 2005

Per Bill (m)

Ulla Löfgren (m)

Krister Hammarbergh (m)

Peter Danielsson (m)

Bengt-Anders Johansson (m)

Anne-Marie Pålsson (m)

Bertil Kjellberg (m)

Stefan Hagfeldt (m)